Nr. 21. Anulu XXX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 27/15 Martiu 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiscare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Adresele tramise din Brasiovu catra ddnii II. Macelariu si Dr. Ios. Hodosiu.

Domnule Consiliariu!

In siedinti'a din 7 Martiu a dietei ungurene Domnia Ta ai avutu curagiulu de a Te espune pentru limb'a nóstra natiunala furiósel0ru atacuri pornite din partea centralistiloru din Ungari'a, carii se pare ca au de scopu a face din natiunea nóstra o portatóre de slepu a natiuniloru dedate a domni si a se naltiá pre umerii nostrii.

Domnia Ta Domnule consiliariu ai datu prin fapt'a acest'a ocasiune de a se convinge si cei mai intieleniti in parerile loru, cumca natiunea nóstra n'are se astepte nici unu felu de libertate natiunala dela Pest'a, pentru acea Te-ai retrasu si Dta de pe acelu terenu, pe carele romanulu este reu vediutu si reu tractatu.

Domnule Consiliariu! Midilócele si carariile potu se ne fia diferitóre, scopulu inse ne este totu unulu: libertatea legala a patriei, a natiunii si cea individuala.

Iti oramu Domnule Consiliariu sanetate deplina, viétia indelungata si taria sufletésca, pentrucá se poti conlucra si pe viitoru spre a jungerea intreitului scopu, pe carele credemu ca'lu avemu cu totii insintes nóstra.

Servitori si amici devotati.

(Urméza 80 subscriptiuni.)

Brasiovu, 1867 Martiu 6/18.

Domnule Jude primariu!

Cu ajutoriulu unei legi electorale feudalistice si arteficióse maioritatea dietei transilvane se prefacù la 1865 in minoritate, éra dupa aceea vocea tierii nóstra fù innadusita prin osteva apucatori absolutistice ale nefericitei politice sistatóre. Tiér'a nóstra fù chinmata cá in bataie de jocu, cá se'si apere interesele sale in diet'a Ungariei, in adeveru inse tooma si la Pest'a s'au deschisu usile numai boieriloru tierii, pentruca poporulu din tóte clasele mai nicidecum nu este representatu.

Domni'a Ta Domnule Jude primariu desgustatu profundu prin strigatórea nedreptate ce se facù si astadata marelui Principatu alu Transilvaniei, prea charei nóstre patrie, cá unulu dintre vechii campioni si autonomiei acelei asi, cum si si libertatii nationale dreptu intielese, indata dela redeschiderea dietei ungurene nu ti-ai pregetatu a fi cu luare aminte la orice ocasione ce Ti s'a datu cá se aperi bajocuritele si calcatele drepturi ale patrei si ale natiunii nóstre si se infrunti arogantí'a si urgi'a seculara, pe care némulu boieresc ar vrea se arunce asupra poporului nostru; éra Dta le-ai spusu loru in facia, ca tiér'a e a toturoru, nu numai a domniloru.

In 7 Martiu a. c. Dta Domnule Jude primariu inspiratu de simtiulu dreptatii si intristatu totnodata in nobilulu Dtale sufletu de mesur'a cea absolutistica ce se intentà din nou asupra marelui Principatu alu Transilvaniei Ti-ai ridicatu din nou vocea petrundietóre in favórea acestei tieri nefericite, éra ou acésta ai mai adausu unu meritu la cate le aveai.

Crede Domnule Jude primariu, cumca vocea Dtale a vibratu prin arteriile nóstre, a ridicatu sperantiele si a petrunsu in tóte clasele societatii transilvane, pe cei pucini in credintia i a intaritu, pe renegati ia rusinatu.

Primesce deci Domnule prea onorate asigurarea sincerei nóstre recunoscintie si calduróselе nóstre salutari fratiesci.

Brasiovu, 1867 Martiu 18/6.

(Urméza 80 subscriptiuni.)

Brasiovu. (Fanatismulu relegiosu si natiunalu.) Intru adeveru ca ar fi de mirare, déca barbatii cá Deák si Mikó aru sustiené inadinsu, cumca fanatismulu relegiosu nu mai ecsista. Se luamu unu periodu de timpu numai de candu fanatismulu natiunalu maghiaru ajunse la culmea sa, adica dela 1840 incóce, pentrucá se vedemu cum a statu lucrulu cu fanatismulu relegiosu totu in acelu periodu, éra spre acestu scopu se nu esimu din monarchi'a Austrici, se nu insiramu adica tiraniile regimului rusescu patrate asupra celoru 4 miliónе supusi si sei greco-catolici si fortiarea poloniloru de a trece la confesiunea rusésca, nici se stingemu conflictele Prusiei cu catolicismulu, nici scandalele dela Trier (Treviri) comise cu „camasi'a lui Christosu", nici persecutiunile angliloru protestanti asupra irlandiloru catolici; se trecemu si preste resboiulu curatu relegiosu alu catoliciloru din Elveti'a portatu cu protestantii lá 1846/7; se tacemu de infricosiatulu Ghetto alu evreiloru din Rom'a, de persecutiunile protestantiloru in Itali'a si Spani'a, de feróscle si cruntele macelaturi ale Druziloru si Maroniteloru, se trecemu dicu, preste tóte acestea si o multime altele; óre inse pentruce diet'a Ungariei avé cele mai mari scandbe din causa ne'nocetateloru conflicte escate intre catolici si protestanti? Si cine a pututu apropiá si impaca vreodata pe unitii si neunitii din Ungari'a? Candu vreodata a incetatu proselitismulu in Ungari'a? Nu este óre proselitismulu frate bunu cu fanatismulu? Pentruce bate si tiranesce poporulu din Ungari'a si Boemi'a pe evrei? Nu cumva pentru ca lipsesce fanatismulu? Si cum numiti dv. cutare articuli si concordatului. Apoi rogove, pentruce óre br. Nic. Vay (fostu apoi cancelariu de curte) si renumitulu Zsedenyi cá curatori si protestantiloru din Ungari'a fusera aruncati si detienuti catuva timpu in temnitia. Éra la fanatismulu nebunescu alu locnitoriloru din Tirolu ce vina i aflati, ca n'ar fi fanatismu din cresceto pana 'n talpi? Inse ce mai in sonu si in diosu? Pline sunt archivele si pline birourile guberneloru cu mii de documente adeveritóre de celu mai spurcatu fanatismu relegiosu, carele se nutresce si in dilele nóstre inadinsu nu numai in biserici, séu nu statu in biserici, catu mai alesu in scóle, in conversatiuni private si secrete, in catu se póte dice fara frica de mintiuna, ca astadi inca ecsista o conspiratiune formala a fanaticiloru de dogme in contra ómeniméi, in contra moralei evangelice si a charitatii, pe care fanaticii se incórda din resputeri a o desradecina din inimele ómeniloru. Sciti dv. domniloru, ce se invétia astadi prin unele seminarii teologice? Tramitetive pe ministrulu de cultu pentrucá se surprinda si se cerceteze elu insusi si ve incredintiezu, ca la audirea multoru invetiaturi asié numite teologice va sta cá si inmarmuritu.

Ce Domnule Deák, a incetatu fanatismulu relegiosu? Apoi candu ar inceta acesta, cum ar puté tiené politi'a si diplomati'a pe mai multe popóra mari si mici in ura si desbinare, si asié totnodata in sclavia pe seculi inainte? Au nu este fanatismulu relegiosu celu mai bunu midilocu de a lantiui pe popóra in robia, candu cineva se scie folosi de elu? Dn. Deák se pare a crede, ca gramatic'a si dictionariulu nutrescu fanatismulu natiunalu. Déca este asié, se se dea gramatic'a si dictionariulu in manile fanaticiloru de dogme si de rituri si fanatismulu natiunalu e paralisatu, e stinsu intru atata, catu se nu remana pe urm'a lui nici macar acelu simtiu nobilu si inaltatoru de incredere in sine, ca cineva nu este bastardu (bitongu), ci este fiiu alu cutarei natiuni, carea 'si are istori'a sa, precum o familia patriciana 'si are genealogi'a sa pe sute de ani. In ochii fanaticului mohamedanu de ecs. unu bastardu, inse taietu impregioru, este de o mile ori mai bunu, decatu unu milionu de alti ómeni carii tienu cevasi la libertatea consciintii.

Dn. Deák inca va fi avutu la man'a sa circulare episcopesci, prin care se porunceá strinsu, cá cu ocasiunea alegeriloru dietale fiecare fiiu credintiosu alu bisericei se'si dè votulu numai la candidatii corelegionari, apoi fia aceia orice ignoranti séu altmintrea ómeni stricati, totu mai buni decatu cei de acceasi natiunalitate, inse de confesiune diferitóre. Éca ce midilocu minunatu este fanatismulu relegiosu spre a paralisa si nulifica pe celu natiunalu.

Dn. Deák trebue se scia mai bine decatu noi, cumca maghiarii reformati pana nainte cu vreo 20 ani s'au opusu din resputeri la uniunea natiunala a Transilvaniei cu Ungari'a din caus'a principala, ca ei se temea de puterea apasatóre a catolicismului din Ungari'a. Totu dlui Deák ii este cunoscutu cá si nóua, ca ori candu vrasmasii jurati si natiunii romanesci au voitu s'i astempere zelulu ei natiunalu, au apucatu la mana fanatismulu relegiosu, l'au pusu in miscare cá pe o machina bine regulata, au opritu sub mare pedépsa, cá romanii se nu póta reclama in contra acestui felu de machiavelismu. Se intielege de sine, ca la noi inca s'au aflatu multi natarai, carii mai bine au datu dracului simtiulu seu natiunalu, decatu se'si pericliteze acea mantuintia a sufletului care li se dictá de catra cei, carii mancá si bea pe la mesele archiereilor. Asié este, dn. Deák inca le scie acestea, credemu totusi ca mai multe fapte complinite de felulu acesta nu 'iau venitu la cunoscintia, éra noi nu i le potemu spune aici, din causa ca unii juristi cá dn. . . . . le-ara sci trage pe calapodulu vrennui § de ai legii de presa si ai codicei criminale, pentru care noi astadata nu avemu gustu, din causa ca de si suntemu provediti cu documente destule, dara vedeti dv., ca legile de presa nu sufere nici cá se ne putemu apara cu ele in acésta tiéra *)?

Mai inscurtu, esperiinti'a de tóte dilele ne invétia, cumca fanatismulu relegiosu nici decum n'a incetatu ci ca din contra acelasi se afla tooma si in capete si inime, despre care abié s'ar puté crede, si unde numai ochiulu deprinsu póte se petrunda. Mai curendu va inceta fanatismulu natiunalu decatu celu relegiosu. Fanatismulu natiunalu se va preface in o ambitione nobila, in simtiu de propri'a demnitate, in o mandria cavalerésca de a te puté numi fiiulu cutarei natiuni; éra din contra fanatismulu relegiosu va mai fi sustienutu prin legi, prin educatiunea poporului lasata inadinsu pe man'a ómeniloru fanatici si farisei insarcinati a semena ura, a estermina charitatea si a desbina pe popóra. Va veni inse unu timpu, unde si fanatismulu relegiosu va fi pedepsitu prin sinesi insusi, va fi consumatu de foculu propriu si va cadé preste totu in urgi'a generala. Pana atunci popórale voru mai avé a suferi tórte multe rele dela fanatismulu relegiosu. —

G. Baritiu.

Unu furtu faimosu. Din tóte furtisile mari cate se intempla in capitalele statuloru europene celu mai mare sgomotu ilu facu acelea care se comitu prin instrainarea de acte

*) Apropos de fanatismulu specificu confesionalu romanu dn. Iuliunu Grozescu publicá o poesiora. Déca acelu juse literatu nu ar fi mai scrisu nimicu in viéti'a sa, singur'a poesia: Esci Unitu séu neunitu 'iar dà totu dreptulu la recunoscinti'a publica. R.

diplomatice tienute si pazite in celu mai strinsu secretu. Unu asemenea furtu de o insemnetate neprecugetata s'a comisu si in Vien'a, s'a furatu adica c a r t'a T i e r i i r o m a n e s c i luata si compusa de 112 foi mari de catra oficiii dela stabulu generalu austriacu intre anii 1855 si 1857 adica pe timpulu ocupatiunii si dupa aceea. Pretiulu acelei mape socotitu in banii cheltuiti parte mai mare de Austri'a, cum si in ajutorintiele materiale date dela tiéra se póte cifra pana la sum'a de 3 auto mii fiorini. Insemnatatea acelei mape privita din puncto-de-vedere alu sciintii, alu economiei nationale (catastru), éra mai alesu alu s t r a t e g i e i nu se póte pretiui in bani. Omenii au intratu la mare prepusu, ca acea mapa in momentele de facia, candu cestiunea orientala érasi este la ordinea dilei, s'ar fi furatu in folosulu cabinetului rusescu. Acea mapa se pastrase pana in vér'a trecuta in archivulu institutului geograficu. Pre candu se stramutá dela Vien'a totu ce erá mai scumpu in fortaréti'a Comoru acceasi mapa fù ceruta la stabulu generalu pe langa recepisa; dela unu timpu incóce cautata fiindu nu se mai gasesce nicairi. Se luara cele mai strinse mesuri de cercetare.

Intre anii 1789 si 1791 adica pe timpulu resboiului ruso-, austro-turcescu austriacii mai mesurasera Tiér'a romanésca; in resboiele rusoturcesci urmate mai tardiu rusii au intreprinsu mesuratori taliter qualiter. Tóte acelea inse s'au aflatu o fi pline de sminteli. Asié FML. Coronini in cointielegere cu fostulu Domnu B. Stirbei au midilocitu o mesuratura catu se póte mai acurata pr e s t e intrég'a suprafacia de 1300 milori patrate a Tierii romanesci, séu cum se dice acum, a Romaniei de dincóce de Milcovu. Totu pe atunci voisera a mesura si Moldov'a, unde inse lipsira si spesele, mi se pare inse ca si voiniti'a.

Dupa originalele acelei mape de 112 foi se dete si Romaniei o copia autentica. Fia cá romanii se si-o scia pastra multu mai bine si mai siguru decatu o pastrara austiacii.

Aces lucrare grea si impreunata cu mari spese s'a inceputu in Maiu 1855 sub directiunea generalu maiorului Fligely mai anteiu cu partea g e o d a e t i c a prin diece oficiri austriaci dela corpulu geograficu de geniu. Liniile fundamentala séu basea se mesurá pe malulu stengu alu Dunarii distantia de cinci milori spre média nópte dela Silistri'a si se fini abié in 25 Aug. 1855, pentrucea mesuratór'a se facù de dóua ori cu tóta acuratetí'a. Din acésta basa se luá unu lantiu intregu de triunghiuri poligóne pana la fruntarea Transilvaniei spre nordu spre a le impreuna cu triunghiularea de aici; totu asemenea se triunghiulá si spre sudu pana preste Dunare impreuna cu Dobrogea. Totu in an. 1865 se asiedià si unu observatoriu astronomicu la Slobozi'a Ialomitiei, pentru cá se se póta determina si latimea geografica. In ér'na din 1855/6 oficirii alergara la Vien'a si se pusera pe calculate. In urmatórea primavéra se continuá mesuratur'a triunghiulara, se incepura si mesuraturele en detail prin o suta de oficiri, intre carii si cativa romani. Acum unu lantiu de triunghiuri merse pe Dunare in susu pana la Orsov'a, altulu pe valea Oltului si érasi altulu in M e r i d i a n u dela Bucuresci totu pana la fruntarea Transilvaniei si inca unulu pe Dunare in diosu pana la Brail'a.

Acea carta generala a Tierii romanesci face $^1/_{288000}$ din marimea ei naturala.

Nu scimu cum voru fi esitu copiile tiparite in colori de dn. Szathmáry in Bucuresci; cunoscatorii inse nu le prea lauda. —

Partit'a conservativa representata prin „P. Hirnök“ dete in dilele acestea unu exemplu de moderatione séu déca vrei mai populariu, cumpatu si iufrenare de sinesi, precum abié s'ar fi potutu astepta. Acea partita adica in locu de a cere intrég'a Turci'a européna impreuna cu tierile romanesci cá adausu la intregirea corónei, se margini a pretinde numai urmatórele tieruite si adica: partile din Dalmati'a si Croati'a pre catu se mai afla din acelea sub domni'a turcésca, comitatulu C e t t i n y e in Bosni'a, Banatulu M a c h o v i c i in Serbi'a si Banatulu S e v e r i n u l u i, adica cum amu dice Romani'a mica, la care tieri corón'a ungurésca are d r e p t u virtualu (jus virtuale) precum se dice in dreptulu publicu alu Ungariei, séu déca vreti, dreptu istoricu; se intielege apoi de sinesi, ca dela dreptulu istoricu calea de apelatiune e deschisa numai la dreptulu p u m n u l u i.

Acésta interpelatiune se pare a suna totu-odata si la adres'a politiei-loru si diplomatiloru din Bucuresci si Belgradulu Serbiei. . . .

Clusiu 19 Martiu n. Toti romanii fruntasi de aici au gratulatu dlui consil. Macelariu, asemenea si tenerimea romanésca dela academi'a de dreptori, din alte parti romanesci inca iau venitu si ii mai vinu gratulatiuni, tóte, precum se si intielege de sine, pe temeiurile primite in an. 1863 si repetite in petitiunea din 31 Dec. 1866 Audimu ca lui Dr. Hodosiu inca i se tramitu cate si mai cate gratulatiuni pana si din partea unoru dómne. Portarea dlui Borlea si logic'a dlui inca ne placù la toti.

Déca toti transilvanenii cati aflara cu cale a merge la diet'a din Ungari'a facea cá Macelariu si Hodosiu, imi luam cociul'a dinsintea loru. De altmintrea credu ca v'ar interesa si pe dv. cá se aflati, cumca in adeveru cei patru ardv. cá se aflati, cumca in adeveru cei patru ardeleni se invoisera asié, cá vorbindu dn. Macelariu si fiindu tractatu precum s'a si prevediutu, se ésa i m p r e u n a din sala, dupa acea se mérga acasa la tiér'a loru. Acésta cointielegere se facuse mai nainte de a sosi la Pest'a ilustritatea sa dn. cavalieru Ioanu Puscariu mare capitanu alu districtului Fagarasiu. Dupace a sositu ilustritatea sa dn. m. capitanu acolo, tiesitu ilustritatea sa dn. m. capitanu acolo, tiesitu ilustritatea sa dn. m. capitanu acolo, tiesit

care provocati au subscrisu si romanii, dara numai cá martorí s'au infiociatu vreo doi dintre ei, la care ocasione s'au redicatu tooste pentru constitutiune, ministeriu, ministri si privati totu in intielesulu curatu maghiaru, cá si oumu nu ar esistá pe pamentu nimene afara de ei, nu-mindu pe biat'a Transilvani'a — patri'a numai maghiara — sic unionistii!!

Si ce facu romanii in acestea impregiurari in genere? Ei se vedu cu dorere ignorati de catra in. regimu pentru credinti'a loru, dara nu'i vedi desperati, ci se incredu in viitoriu si sunt convinsi, ca de si mai tardiu, dara egalitatea drepturiloru politice natiunale trebue se'si celebreze in scurtu cea mai marétia victoria!!

6. Am se inchidu descriendu si acea malitia infernale, care se fierbe cu unii maghiari in contra nóstra, — adica au scornitu vestea, ca venindu unu Salagianu la unu popa romanescu si remanendu pe nópte la elu, si-au depusu 600 fl. la densulu si dupa inviatiunea preotului era se mérga in podulu grasdului se dórma, dara strainulu s'a culcatu in grasdu in locului ierbitoriului si ierbitoriu s'au suitu in podulu grasdului; éra preotulu preste nópte pre acest'a l'a lovitu cu securea in capu, in cugetu, ca ucide pe strainu; intru acea diminéti'a strainulu intra la preotu in casa si cere banii, dara pop'a n'au vrutu se'i dé etc. — Acésta calumnia mai anteiu s'a vorbitu despre preotulu Martonu din Rohiu, apoi protop. Tecariu dela Becleanu, mai in urma despre altii, — „Korunk“ a si publicatu-o cá fapta implinita — credemu inse ca ven. ordinariatu va face pasii cuveniitiosi, cá astfeliu de calumniatori se se traga la respundere! — B. S.

Onorate Dle Redactoru!

In legatura cu telegramulu tramisu de mine cu diulu 11 Martiu adu cu cale a descrie mai pe largu celebrarea care s'au serbatu in beseric'a parochiala din Gherl'a in l. c.

Sambata adica in 9 catra séra s'a latitu vestea cá unu fulgeru intre intieleginti'a romana de aicea, ca Illustritatea Sa D. episcopulu neprovocatu de nimene doresce a celebra Tedeum pentru restituirea constitutiunei maghiare din 1848, la care celebrare au si provocatu pe tóte corporationile si inca in contra vechiului usu alu beserice nóstre in limb'a maghiara, de sine se intielege, ca au lusatu parte mai multi straini, intielegu din partea magistratului si dintre orasieni, — éra din partea comitatului nici unu soletu — caus'a nu o scu, — dintre romani au lusatu parte doi insi din curiositate se véda nu cumca D. can. Sorbanu „e carui casa si acuma e infrumsetiata cu standartu magiaru“*), va perora ceva despre constitutia maghiara din 1848, — dara spre cea mai mare mirare nu a vorbitu nimica.

Eu nu scu ce impregiurare l'a potutu sili pe Illustritatea Sa D. episcopulu, cá se tiena Tedeum in Transilvani'a pentru restituirea constitutiunei din Ungari'a atunci, candu pre barbatii nostri nici ca li érta si sutere in diet'a din Pest'a se vorbésca in limb'a romana; numi potu inchipui ce impregiurare l'a dusu pe Illustritatea Sa la acelu cugetu, — cá se celebreze Tedeum pentru o constitutia cá acea — prin care natiunea romana e stravita politicesce; nu scu ce l'au potutu duce la acea, cá se invite corporationile in limb'a maghiara, atunci, — candu ordinariatulu puna ce a venitu Illustritatea Sa totu in limb'a romana a corespunsu cu tóte corporationile! — Au cugetu Illustritatea Sa, ca de órece este ministeriu maghiaru, — nu cumva prin limb'a roman'a, déca va corespunde, se face o crima in contra constitutiei? — Déca e asta din urma — apoi atunci pe toti romanii ne dóre, ca unu episcopu romanu ratacesce si nu se tiene de usulu si limb'a turmei sale, nu se radima in fii sei, cari facu tóte spre a sprijini pe barbatii sei cei fideli, — si cari au aratatu lumei, ca natiunea romana nu 'si va ignora dreptulu séu politicu natiunalu si de limba neci va mai suferi se se neconsidereze neci odata*).

In urma ilu rogamu pe Illustritatea Sa, déca voliesce, cá poporulu romanu se'lu iubésca si se'lu numésca parinte bunu, se se lase pe viitoriu de nesce lucruri cá acele, care ilu compromitu inaintea natiunei, — ci mai bine ar fi se pasiésca la inaltulu Guberniu alu Transilvaniei, cá prin acelasi se iè la responsabilitate pe celu ce scrise in „Korunk“, fals'a incunoscintiare — ca unu preotu romanu din cottulu Solnocului int. ar fi omoritu pe unu omu — cere sunt numai nesce scornitori malitióse, prin care voliescu a miosiorá si pata onórea preutimei romanesci. — Mai incolo se opresca cá pe beserici se nu puna nime standarte, precum s'au pusu pe beserio'a romana din Reteagu, de órece cas'a Dlui nu e casa pentru teatru politicu*).

Cu alta ocasione voi scrie, ca limb'a maghiara in seminariulu Gherlei e limb'a oficiósa intre Dnii teologi (?!) —

Gherl'a 12 Mart. 1867. Scevola.

Cu tóte, ca eparchi'a II. Sale se estinde si in Ungari'a, totusi nu ne potemu esplica neci combiná cele de susu cu acceptarea si subscrierea memorandului romaniloru la Maiestate de catra II. Sa si alti gherlesi. Se cautamu mai profundu in tapte, dar' si in detorintiele parintiloru sufletesci de a nu sbandona suvenirile turmei, care e romana. — R.

UNGARI'A. **Dela camera.** Desbaterea obiectelóru comune. In 20 Martiu pe la 10½ sfiandase de facia ministrii austriaci Becke, Wüllerstorff si br. de Beust in logi'a magnatiloru dupa curente (nota bene Sim. Balomiri inca si dede inlaintru creditionalele) se scóla Böszörményi, provocanduse la §lu 32 si 35 alu regulamentului camerei; elu róga pre acést'a cá se amane desbaterile asupra elaboratului comisiunii de 65 despre obiectele comune, fiinduca neci legile nu sunt inca deplinu restituite, neci municipiale regulate, neci regele incoronatu; propune cá se se amane acésta desbatere pana dupa incoronare. Maioritatea dietei respingundu propunerea primi elaboratulu la desbatere fara a se ceti, si se deschide desbaterea generala.

Béla Keglevich dice intre altele, ca in impregiurarile presente europene unirea Ungariei cu Austri'a, in intielesulu elaboratului maioritatii, o tiene periculósa; elu subscrise elaboratulu minoritatii, fiinduca sustiene dreptulu de a portá resbelu nedependentu pentru viitoriu si reiépta elaboratulu maioritatii.

Ios. Bonó din centru apera votulu maioritatii pe temeiulu, ca Ungari'a totudéuna s'a precepu to a si acomodá constitutiunea dupa pretensiunile spiritului timpului. La fiscare noua straformare profetisá multi apunerea Ungariei. Ungari'a n'a apusu, de candu a pusu corón'a pe capulu S. Stefanu; ea remase Ungaria si dupa bul'a de aura si dupa stingerea casei Arpadiane; suptu timpulu periodului alegerii libere; suptu casa absburgica; dupa desfiintiarea bulei de aura sub Leopoldu I.; dupa primirea sanctiunii pragmatice, si dupa legile din 1848, cu tóte ca la tóte straformarile acestea s'au varuitu unii, ca apune Ungari'a. Elu vré, cá patri'a lui se traiésca si se inflorésca si votulu maioritatii le aréta drumulu la acésta viétia.

Madarász (steng'a). Cu mare dorere ottéza, ca Ungari'a prin elaboratulu maioritatii devine dintr'unu totu, ce a fostu, numai o diumetate, pentruca totulu se va numi monarchi'a austriaca, déca se voru primi obiectele comune. Ungari'a nu e obligata a aperá pe Austri'a, documentu, ca Mari'a Teresia s'a rogatu pentru sprigiru, prin urmare dupa sanctiunea pragmatica n'a avutu neci unu dreptu a pretinde aperare. Neci umbr'a de obiectu comune nu ov'é. Franz Dani pentru. Kalai contra, dicundu, ca nu precepe, cum potu ómenii acum dori dupa Solferino si Sadova o comuniune cu Austri'a, dupa ce in 1848 trebuira se chiame pe rusi in ajutoriu. Elaboratulu pune totulu in cestiune si Ungari'a nu i remane neci umbr'a de armare, finantia si comerciu nedependentu; dar' déca se va pretinde proportiunea dupa paritate in mesur'a numerului poporationii? Se invoiesce Ungari'a la acésta, atunci e nsiorisata si contopita; nu se invoiesce, atunci va fi impinsa pe campulu celu lunecosu alu modificatiuniloru. Ungari'a de 300 ani s'a luptatu in contra celoru cuprinse in elaboratu si acum se sacrificamu tóte de voie buna! Elaboratolu dechiara armat'a maghiara cá parte intregitória a armatei austriace; asié dreptulu de a resolvá recruti unde se va perde dupace se va introduce armarea generala? Emisele de mai de una di din Bud'a dovedescu, ca ce cugetu au cu intregirea armatei.

Paulu Somsich vorbesce pentru votulu maioritatii si combate pe toti oponentii precedenti, apoi inchiaia ironisandu pe Mádaráez, ca chiama tóta patri'a se se jertfésca pana la mórte, tocma in momentulu, candu au ajunsu in posesiunea drepturiloru, pentru ca e s'au luptatu, au suferitu si au perduratu atatu de multu. Mai vorbescu Simonyi si Draszkoczy pentru votulu maioritatii.

In 21 se continuà desbaterea. Koloman Tisza dovedesce, ca din 3 punctori de vedere trebue se se reiepte votulu maioritatii ad. din punctulu nedependintiei, pentruca elaboratulu incredintiéza agendele legislatiunii la delegatiune, dandu-i dreptulu de a fipsá estimea contributiunii; ilu dóre de dependinti'a armatei, administrarea comuna a detorieloru statului. Din punctulu de vedere constitutiunalu, pentruca delegatiunile nu sunt responsabile insintea parlamentului, si in fine ca nu corespunde scopului elaboratulu maioritatii, fiinduca potu veni incidente, incatu delegatiunile se voteze bugetulu si camer'a se nu concéda recruti, atunci natiunea érasi vine in nóue conflicte. E contra elaboratului maioritatii.

Br. Ios. Eötvös (min. de cultu si instructiune) dice, ca e timpulu, cá principiale cuprinse in legile din 1848 se'si capete pretiulu seu practicu, ceea ce se póte ajunge prin proiectulu maioritatii, fiinduca elu cuprinde a) deplin'a garantare a nedependintiei si a autonomiei Ungariei, b) garantí'a in privinti'a legaturii cu celelalte provincie ale Maiestatii, pentru cari se facura atatea sacrificii, c) garanti'a cà pentru sacrificia, ce-i se potu cere, si va esercecá influintí'a cuvenita. In proiectu se afla mediilócele de a se asecurá Ungari'a in contra pericoleloru presente si viitore. In epoc'a formarii nóuoru staturi dupa principiulu amalgamisarii natiunilóru Ungari'a singura e pré slaba a se sustiené, — dar' intregitatea Austriei conditionéza si intregitatea Ungariei. —

Mai vorbesce Jókay temenduse de slavi, ca voru trage dunga preste socotél'a nemtiloru La 1 óra se inchiaià siedinti'a. —

Adres'a tenerimei romane din Pest'a catra dlu Georgiu Baritiu.

Pré stimate Domnule!

Luptele domniei tale de mai bine de trei decenii pentru libertate, dreptate, pentru totu ce e sublimu, moralu si nobilu, precum si intieleptiunea, constanti'a si tari'a sufletului, ce te caracterisédia si zelulu desvoltatu pre terenulu literariu si politicu: ti-au storsu iubirea si increderea tuturoru romaniloru, nu mai pucinu respectulu adeversariloru nostri.

Dorinti'a domniei tale cea mai ferbinte a fostu a vedé natiunea nóstra in posesiunea tuturoru drepturiloru, ce competu unei natiuni libere, si in acést'a ai fostu celu mai fidelu organu alu vointiei ei; ér' luptele domniei tale in caus'a acést'a fura pururea in consunetu cu vointi'a poporului romanu.

Libertatea si autonomi'a sunt basa fericirei popóreloru, pentru sacrulu principiu alu libertatii si autonomiei Transilvaniei te-ai luptatu cu unu curagiu demnu de unu Brutu si cu una resolutiune demna de unu Catone.

Sacrulu principiu, in numele caruia te-ai luptatu, trebue se triumfe, de órece e basatu pre dreptate, si apoi cine nu scia, ca dreptatea e eterna, ca ea triumfa totudeaun'a pre langa tóte persecutiunile, ce le redica in contra-i privilegiulu si supremati'a.

Regenerarea unui poporu e una lucrare continua a seculoru, — la acésta opera mare si grea ai fi lucratu de trei-dieci de ani, natiunea pentru acést'a se va aretá recunoscatoria, ca a confirmatu si intaritu actele domniei tale.

Faptulu din 31 Dec. an. tr., candu impreuna cu pré demnulu barbatu dlu Dr. Ioanu Retiu ati inaintatu la tronulu monarchului justele si legitimele dorinte ale romaniloru, e una noua proba de zelulu, grigea si iubirea, ce o nutresci pentru natiunea nóstra; acést'a mai adanse unu laure la coron'a vertutiloru si meritelóru domniei tale.

Care romanu adeverat va sta nemiscatu, care si va poté domoli anim'a vediendu atat'a devotamentu, resolutiune si patriotismu?! de securu ca nici unulu.

Si cum vomu poté sta in nemiscare noi, tenerimea romana din Pest'a, prin a carora piepturi palpita o anima romanésca?! Cum vomu poté sta amortiti si

---

*) Óre cum de besericani cá acestia se amesteca in politica? — Noi scimu, ca sub br. Kemény se denegá preotimei attitudinea chiaru si de a'si folosi dreptulu politicu; si acum ei se ié initiativa a face politica? Óre p'au se patiésca, cá sub Kemény? — R.

*) Ce frumosu ar fi, candu amu deveni atatu de drepti si sinceri unii catra altii, in catu se ne prevenimu, dar' se nu ne ignoramu unii pealtii neci in respectarea dreptului coordinatu, neci in consimtiulu de adeverata fratietate. — R.

n tacere noi, cari nutrimu unu amoru potinte facia en otu ce se atinge de inaintarea, prosperarea si fericirea adoratei nóstre natiuni, si pastramu in pepturile nóstre recunoscintia catra toti aceia, cari s'au devotatu causei nationali?

Permitte-ne deci, pré stimate domnule, a ne implini una detorintia de romani, aducendu-ti tributulu admiratiunei, stimei si iubirei nóstre.

Inainte dar' pre calea apucata, inainte cu zelulu si devotamentulu desvoltatu pana acumi si fi securu, ca natiunea intréga te va urmá!

Rogandu pre Dumnedieu se-ti padiésca scump'a sanetate si poterile intru multi ani, pre langa espresiunea profundei nóstre stime si iubiri suntemu ai

Pré stimatei etc.

(Urméza 40 de subscrieri.) („Conc.")

AUSTRI'A INFER. Vien'a 22 Martiu. Neci odata nu s'a culminatu confusiunea in politica la atata inaltime, precum se vede astadi a fi p'aici. Multe sunt dorerile de capu, precum si causele, din care provinu. Mai antaiu alegerile partidei slavice in Boemi'a si Moravi'a cau pentru partid'a slava catu se póte de splendide, cu tóte ca archiducele Carolu Ludoviciu conferi, cu partid'a federala conservativa in Boemi'a si acum va face acelasi in Moravi'a. Palazki, istoriculu, si mai toti ceilalti candidati slavi ér' se reselesera, si provocarea la natiune va dá érasi echoulu de mai 'nainte, apoi ce va face Beust cu senatulu cislaitanu? — Alt'a e caus'a croata, pentru care se tienura consilia ministeriale in Pest'a cu membrii de dincóce si dincolo de Leit'a consultandose de catra min. presied. alu Ungariei si unele notabilitati chiamate din Crostia. Resultatulu intre dualisti de si e aprópe de a trece preste piedece, elu inse insufla grigia, ca natiunea croata va trage dunga preste socotél'a loru. Omeniloru li se pare, ca cam indesiertu sunt invoielile intre dualisti pentru Croati'a, déca maioritatea dietei croate nu scie de lucru nemica.

Propunerea dep. Miletits facuta in camer'a deputatiloru din Pest'a in 18 Martiu: cá pertractarile deputatiniii regnicolare cu crostii se se puna la ordinea dilei si min. se midilocésca la Mai. readunarea camerei regatului triuniu pentru invoiél'a ulteriora, fipsarea diplomei de incoronare si ins'a incoronare, si se puna odata capetu la procederile cele neplascute din Corati'a si apoi sese sisteze si patent'a pentru intregirea armatei, maresce fric'a. Maghiarii protestara in contra numirii „regatulu triuniu," si cu tóte ca au decisu cá se se iè propunerea la ordinea dilei, totusi credu ómenii pre aici, ca caus'a acést'a póte aduce érasi o incordare cá cea din 1848 cu atatu mai vertosu, ca caus'a autonomiei si a limbii nationale croate va casiuna ér' scomotele de deunadi, candu D. Macelariu le dede a sci, ca una natiune cu viétia in ósa nu se póte nega ea pe sene. — In regionile cele 'nalte de aici inca se afla opiniuni diverginte in privinti'a m. maghiaru, cá si atunci. — Se aude, ca min. de comerciu Wüllerstorf dupa cele, ce a auditu in camer'a din Pest'a, se va retrage, precum si min. de justitia Komers, si min. de resbelu John, in loculi carura se urméza Möring celu ce luase parte la pertractarile de pace austro-italiane. — Desbaterile asupra operatiuni pentru causele comune si opusatiunea de acolo inca insufla frica intre dualisti, ca voru da de grentati isolatórie si parasiti si paralisati de simtiulu celu sanatosu alu presentelui voru cadé insinte de ce s'ar' asiedá pe o base de proba.

„Zerfall Oesterreichs" (Destramarea Austriei) e titlulu unei brosiure edate in Lipsi'a, care cá periculósa e si opr.ita de tribunalulu tierii din Vien'a. „W. Abendpost" diurnalulu imperatescu inca condamna cuprinsulu brosiurei, cum ilu condamnamu si noi in profeticele cele fatalistice ale auctorelui publicistu, unu Schmerling órecare, pentruca cine nu se infiór'a, cetindu, ca cuprinsulu ei ar' fi: Destramarea Austriei e o necesitate politica, pentruca cestiunea germana nu va sta pe locu unde face repausulu de asta vér'a; ei germanii cu Italienii mai consolidanduse si voru desvoltá mai incolo poterile anectandusi elementele omogene si atunci sustienerea austrici e de prisosu. Germani'a nu va odihni, pana candu si va incorpora tierile germane austriace; apoi cu spiritu profeticu canta Ungariei contopirea intr'unu statu danubianu. Galiti'a o va lua Rusi'a, ér' celelalte le voru imparti intre Prusia si Itali'a. Acésta profetia o venéza si Kossuth de atatia ani decandu destrona la Dokszuth dinasti'a; inse una rundonica nu face briciou dinasti'a; inse una rundonica nu face primavéra, cum nu facú nici atunci o natiune nemica, candu celelalte voira sustanera imperiului si apararea tronului. — Intr'acest tractatele de aliantia ofensiva si defensiva ale federatiuniii germane de nordu cu statele din diosu de sp'a Main si vorbele lui Bismark, ca tractatulu de pace din Praga nu opresce intarea acelora state in federatiune, decóla inimile centralistiloru, ca nu voru mai avé influintia si sperantia de a cocheta cu fratii loru si de a impune cu influinti'a pocu fratii loru si de a impune cu influinti'a pocu si cu greu va veni fapta in lun'a lui Aprile. Cine sci, póte ca slavii voru midiloci inca si renatulu imperiulu generalu. Vederemo. — In causa orientala Austri'a s'a invoitu la proiectulu Franciei primitu si de Rusi'a, cá Turci'a se cedese Candi'a libera, nu inse si la partile din Epiru si Thessali'a, cá nu cumva grecii inandusi aeru si pré fanaticu se dé a ocupa si Constantinopolea. Asia plenipotentii ceteru 3 poteri in Constantinopole se voru intruni spre a indupleca pe Pórta acésta cedere, cum o indupleara si la acotera garnisónei din Belgradulu Serbiei, unde a esitu si fermanulu de desiertare; si principele Michailu se duse in 25 la Constantinopole. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. Bucuresci 13 Martiu. Camer'a a desbatutu si votatu in totalu legea bugetaria si inca cu o maioritate de 90 dep. pentru si 10 contra pre longa 7 retineri. Din bugetu se vede, ca spesele statului se urca la suma de lei 149,882 496 si 25 parale, ér' veniturile secure sunt 152,230 353 si 15 parale. Diferinti'a dara e escedentu desi micu; inse totusi activu. Dè Ceriulu, cá Romani'a se'si intreiésca si impatrasca venitorile statului prin imbogatirea lui, prin cautarea si esploatarea tuturoru tesaureloru, ce se afla neatinsi inca in sinulu pamentului ei; ceea ce inse conditionéza unu bugetu mai liberalu pentru instructiunea unu bugetu mai liberalu pentru instructiunea publica statu scientifica catu si industriala si montanistica, pentruca unu statu fara poterea spirituala e ologu pentru de a poté insintá in fericire. — Inflorirea comerciului in Romani'a inca striga: scóle! comerciali si reali! fara de cari patriotii voru scapá tóte averile in manele strainiloru mai sireti si mai calificati in facultu aceat'a. —

— Din causa, ca o multime de tierani, mai vertosu bulgari dimpregiurulu Bucurescioloru, venira la camera cu o petitiune, pentrucá se li se dè mosii, pentru sustienerea ordinii pasi la medilocu guardi'a nationala imprastiendu poporulu si indromandulu, cá pe cale constitutionala, care este la totu insulu deschisa si libera, se'si aduca prin deputatiuni mici petitiunile sale. Si fiinduca boltele pe strat'a lipscaniloru remasera inchise, se respandise fric'a de disordine, care inse se prefacú in deplina liniace. Alte faime sunt numai scornitori reutatióse respandite de turburatori de meseria. Romanii trebue se'si otielésca priveghiarea si resolvarea pentru a nu lasá locu de intrigi turburatoriloru naimiti, — cari nu potu sufer'i consolidarea statului si dau a i face difioultati interne, pentru scopurile mandatariloru reu voitori. — Stabilitatea dinastiei si libertatea constitutiunii suntu muri chinezesci pentru fericirea Romaniei; numai romanii se se abnege pentru fericirea patrimoniului seu. —

— Depesia circulara a domnului ministru de interne, catra toti prefecti:

„Domnule prefecta! Chiamatu de increderea Mariei Sale Domnitoriului la ministeriulu din intru, me grabescu a'ti desemná printr'acésta telegramu liui'a de capetenie ce avemu a urmá in administratiunea nóstra.

Intr'unu statu unde puterile sunt bine despartite si unde libertatea de actiune a fia careia profesiuni este asicurata, acolo senatulu, camer'a, colegiurile electorale, pres'a si intr'unirile fiindu nisce arene politice indestulatóre, este neaparatu cá administratiunea se fia ferita de ori ce amestecu politicu. 1)

Esecutarea cu intielegintia si fara pregetu a legiloru, a regulamenteloru si ordonantieloru este anteia misiune a prefectului. A priveghiá si a garantá, fara cea mai mica preferintia fara se si a garantá, fara cea mai mica preferintia fara se fia condusu de simpatia séu antipatia, tóte interesele, statu generale catu si parlamentare; a asiscurá fiacarui individu deplin'a esercitare a dreptoriloru sale, fara osebire de opiniune si de partite este a dóu'a misiune a administratorului.

Domnule prefectu, numai tienendu-te stricto in lini'a de conduita ce am onórea a ve insemná, administratiunea va puté se devia personificarea viua a legei, inaintea careia toti sunt de o potriva in marginea drepturiloru determinate de dins'a; astfelu numai ea va puté fi privita cá una asicurare generale la care are de o potriva dreptu ori ce interesu si ori ce opiniune.

Sûrsescu, domnule prefectu, amintindu'ti cu tarie, ca numai devenindu cea mai via espresiune a acestoru principii vei puté fi, in acelu judetiu, fidelulu representantu alu gubernului Inaltimei Sale, ca numai astfelu vomu puté slipi cu sufletulu si anim'a pe toti cetatienii de tronulu si de institutiunile tierei, ce sunt, cum scii fórte bine, singurulu midilocu de a readuce adeverat'a pace intre noi si a puté astufelu privi cu incredere viitoriulu statului romanu.

Min. de interne, Ioane Br a t e s c u.

(1) Vedi si reflecsiunea in Nr. 19 — R.)

In ITALI'A l u c r u m a r e. Se scrie ad. din Rom'a cu datu 14, cumca in 12 Martiu séra ar fi trecutu italianii graniti'a statului beseriecescu pe la Ceprano, intrandu in Frosinone, si inca chiamati de Pontificele in poterea unei conventiuni ce a facutu regimele florentinu cu Papa si inca nu in scriu, ci numai in cointielegere vorbala. Pontificele ad. affanduse strimtoratu de reclamatiuni neonmerate in contra misielóseloru incumetari ale brigantiloru, a dechiaratu cardinaliloru, ca vré se faca odata capetu la aceste neajunse si de aceea chiama trupele italiane, fiinduca vede, ca trupele sale nu sunt deajunsu spre a infruntá brigantismulu si a stabili pacea supusiloru sei. Deci cu tóta opunerea lui Antonelli pontificele s'a invoitu: cá 12—15 mii ostasi provocati de regimulu papalu se pasiésca preste granitia; ei voru operá pacea cu corpurile papale impreuna. Gen. Fontana si comande espeditiunea. — Asta cointielegere va contribui fórte multu la consolidarea si imputerirea Italiei in contra turburatoriloru factiosi. —

In O r i e n t u se imflacara insurectiunea pe di ce merge. Pórt'a éra vré se mai redice redifi si Hussain Pasia merge la Cret'a cá comandante alu trupeloru, ér' Selim-Pasia primi mandatu telegraficu, cá se pornésca cu 500 bashibosuci la Durazzo, facisiu cu portulu italianu Brundizi, din care se imbarca voluntarii italiani pentru Orientu. — In Tesali'a se estinde resculacea. Multe cete guerilice de insurgenti dau de lucru turciloru. Se dice, ca intre Greci'a, Romani'a, Serbi'a si Muntenegru se considera o aliantia ofensiva si defensiva cá secura; pre candu din Bucuresci se scrie, ca representatiunea teatrala araugiata pentru cretani s'a opritu.

I n d r e p t a r e. In Nr. tr. pagina 79, colon'a 1, seriea 39, dupa: „ci singuru Ddieu din cerü", adauge cuvintele remase afara: „ér' intre muritori neci archierii neci chiaru inusii capulu etc.

☞ La Nr. acesta se alatura cá suplementu „Programulu Fóiei administrative archidiecesane din Blasiu", si Ascurati'a triestina.

Cursurile la bursa in 26. Martiu 1867 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 10 cr. v.	
Augsburg	—	—	126 „ 50 „	
London	—	—	129 „ — „	
Imprumutulu nationalu	—	—	58 „ 80 „	
Obligatiile metalice vechi de 5 %	62 „ 25 „			
Actiile bancului	—	—	727 „ — „	
„ creditului	—	—	183 „ 20 „	

Obligatiile transilvane ale desarcinarii pamentului in 21. Mart. 1867:

Bani 67·75 — Marfa 68·25

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.